

การพัฒนาแนวทางปฏิบัติในการดำเนินธุรกรรมทางการเงินอย่างยั่งยืน
ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาผู้ประกอบการ
ในจังหวัดขอนแก่น*

DEVELOPMENT OF GUIDELINES FOR SUSTAINABLE FINANCIAL
TRANSACTIONS ACCORDING TO THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY
ECONOMY: A CASE STUDY OF ENTREPRENEURS IN KHON KAEN

ธันวารัตน์ บุญจวง

Thanwarat Boonchuang

วิษณุ สุमितสุวรรณค์

Vissanu Zumitzavan

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Khon Kaen University, Thailand

E-Mail: Thanwarat.b@kkumail.com

บทคัดย่อ

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาซึ่งถึงแนวทางการดำรงชีวิตและปฏิบัติตนของประชาชนซึ่งปรัชญานี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับองค์การธุรกิจได้ด้วย บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความสอดคล้องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับแนวคิดทางการดำเนินธุรกรรมทางการเงิน โดยเน้นอธิบายด้วยเรื่องงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทัศนคติการพัฒนาแนวทางปฏิบัติในการดำเนินธุรกรรมทางการเงินอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อการประกอบธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบธุรกรรมการเงินออนไลน์ 2) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาแนวทางปฏิบัติในการดำเนินธุรกรรมทางการเงินอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเทคโนโลยีผ่านระบบธุรกรรมการเงินออนไลน์ 3) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาแนวทางปฏิบัติในการดำเนินธุรกรรมทางการเงินอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อการส่งเสริมระบบธุรกรรมการเงินออนไลน์ งานวิจัยนี้ประยุกต์ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 25 คน ซึ่งเป็นผู้ประกอบการในจังหวัดขอนแก่น

* Received 1 September 2019; Revised 16 September 2019; Accepted 18 September 2019

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ประกอบการการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ในการประกอบธุรกรรมทางการเงินโดยช่องทางออนไลน์ช่วยสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภค
2. ผู้ประกอบการได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีเหตุผลมาประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจพัฒนากิจการให้มีประสิทธิภาพและการบริการที่สร้างความพึงพอใจสูงสุด
3. ผู้ประกอบการได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการสร้างภูมิคุ้มกันในการดำเนินธุรกิจมาประยุกต์โดยการปรับเปลี่ยนและพัฒนาตามกระแสเทคโนโลยีช่วยสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้ใช้งานยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: เศรษฐกิจพอเพียง, ระบบธุรกรรมการเงินออนไลน์, การพัฒนาเทคโนโลยี

Abstract

Sufficiency economy is a philosophy pointing to the way of life and self-practice of people. this philosophy can also be applied to business organizations. this article aims to present the consistency of sufficiency economy philosophy and the concept of financial transactions: (1) to study the attitude of developing practical financial practices in accordance with the sufficiency economy philosophy towards financial transactions through the online financial transaction system; (2) to analyze problems and obstacles in the development of practical guidelines for conduct transactions; and (3) To propose guidelines for the development of practical guidelines for conducting sustainable financial transactions in accordance with the philosophy of sufficiency economy towards promoting online payment systems. This research applied the qualitative research method for collecting and analyzing data. 25 interviewees who are entrepreneurs in Khon Kaen Province.

The research found that

- 1..Entrepreneurs adopting the sufficiency economy philosophy for participation in financial transactions, online channels help create satisfaction for consumers.
2. Entrepreneurs have adopted the sufficiency economy philosophy for reasoning to apply for decision making to develop the business to be efficient and service that creates maximum satisfaction.

3. Entrepreneurs have adopted the sufficiency economy philosophy in creating business immunity by adjusting and developing according to technology trends, helping to create more benefits for users.

Keywords: Sufficiency Economy, Online Financial Transaction System, Technology Development

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริชี้แนะแนวทางโดยมีแนวคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาท และคำนึงถึงความพอประมาณ ในขณะเดียวกันก็ต้องมีเหตุผลในการกระทำและมีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวคือ มีการเตรียมตัวให้พร้อมที่จะรับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรมประกอบกับปัจจุบันภาวะเศรษฐกิจทั่วโลกเกิดการชะลอตัวหรือบางประเทศอาจจะกำลังอยู่ในช่วงเศรษฐกิจถดถอย ซึ่งทุกประเทศจึงให้ความสำคัญกับภาคธุรกิจ เพราะเป็นการขับเคลื่อนที่สำคัญในการผลักดันเศรษฐกิจ (ฐิติรัตน์ มีมาก และคณะ, 2552) เนื่องจากรูปแบบในการพัฒนาธุรกิจจะมีส่วนช่วยในการสนับสนุนการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ ดังนั้นการพัฒนาดำเนินธุรกิจจึงเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมและสนับสนุน เพราะจะทำให้ธุรกิจของผู้ประกอบการมีโอกาสในการเจริญเติบโตสูง ควรมีการนำแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหารธุรกิจและโดยเฉพาะการบริหารการตลาด เพราะสามารถให้ความเชื่อมั่นว่าจะเป็นหนทางเพื่อให้ธุรกิจฝ่าวิกฤตทำให้องค์กรอยู่รอดและยั่งยืนได้

เศรษฐกิจที่ตกต่ำในช่วงปี พ.ศ. 2540 ทำให้คนไทยเริ่มเข้าใจแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และเห็นความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวภายใต้การเติบโตของกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงและการถูกรอบงำ จากเศรษฐกิจในระบบทุนนิยม กระแสพระราชดำริเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงเสมือนเป็นแนวทางการแก้ไขเพื่อการปรับใช้ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโดยสามารถปรับใช้ได้กับคนในสังคมไทยทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐในการพัฒนาและบริหารประเทศ การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรมเพื่อประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำโดยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักพิจารณาที่สำคัญภายใต้กรอบแนวคิดในการชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่การปฏิบัติตนในทางที่ควรอีกทั้งยังมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย จึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ทั้งยังเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยมีมุ่งเน้น

การรอดพ้น จากภัยและวิกฤตจากภายนอกเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนในการพัฒนาที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

พระราชดำรัสเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวางเพื่อใช้ในการแก้ไขและปรับใช้ในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจโดยสามารถปรับใช้ได้กับคนในสังคมไทยทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับมหภาคในการพัฒนาและบริหารประเทศ การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) โดยแนวคิดนี้เป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรมเพื่อประกอบการวางแผนการตัดสินใจและการกระทำโดยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีหลักพิจารณาที่สำคัญภายใต้กรอบแนวคิดในการชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่การปฏิบัติตนในทางที่ควรอีกทั้งยังมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย จึงสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ทั้งยังเป็นมุมมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา โดยมุ่งเน้นการรอดพ้น จากภัยและวิกฤตจากภายนอกเพื่อความมั่นคงและความยั่งยืนในการพัฒนาที่ดี แต่ในปัจจุบันกระแสของเทคโนโลยีได้เข้ามาเปลี่ยนพฤติกรรมในการใช้ชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก รวมไปถึงองค์การที่ประกอบธุรกรรมทางการเงิน เช่น ธนาคารด้วยเช่นกัน ในปัจจุบัน มีรูปแบบการประกอบธุรกรรมทางการเงินในรูปแบบใหม่ ซึ่งรู้จักในนาม “ธนาคารอิเล็กทรอนิกส์” หรือ Internet Banking และ Mobile Application ซึ่งเป็นการให้บริการธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ หรือผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อย่างโทรศัพท์มือถือ หรือ แท็บเล็ต (Tablet) เช่น บริการฝากเงิน ถอนเงิน โอนเงิน หรือสอบถามยอดเงิน เป็นต้น บริการลักษณะนี้เป็นการพัฒนาเพื่อรองรับความต้องการในการใช้บริการของผู้ใช้งานที่สามารถทำได้ด้วยตัวเองอีกทั้งยังสะดวกสบาย รวดเร็ว และช่วยลดระยะเวลาในการเดินทางอีกด้วย ดังนั้น การบริการในรูปแบบนี้จึงได้รับความนิยมมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์, 2559)

ในปัจจุบันกระแสตื่นตัวในการใช้ระบบธุรกรรมทางการเงินออนไลน์เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการซื้อผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสามารถเพิ่มระดับความสะดวกสบายและประกอบธุรกรรมได้ทุกที่ทุกเวลา รวมทั้งธนาคารต่าง ๆ ได้สร้างบริการที่เรียกว่า Electronic Banking (การธนาคารแบบอิเล็กทรอนิกส์) ซึ่งมุ่งยกระดับการให้บริการเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภค (Schaffa W., 2018) แต่อย่างไรก็ตาม โดยส่วนใหญ่ผู้ประกอบการนับถือศาสนาพุทธ ซึ่งถือหลักการดำรงชีวิตตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียง จึงมีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบการใช้จ่ายให้เหมาะสมตามฐานะของแต่ละบุคคล (House, R. J., Hanges, P. J., et al., 2004) กล่าวได้ว่า เป็นหลักการที่จะนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะในการดำรงชีวิตของชาวไทย ดังนั้นการประยุกต์เทคโนโลยีเข้ามาใช้

ในชีวิตประจำวัน อาจช่วยให้เกิดประโยชน์ด้านความสะดวกสบาย แต่ทั้งนี้ การตระหนักถึงแนวทางการใช้จ่ายให้เกิดประโยชน์สูงสุดยังคงมีความสำคัญอย่างยิ่ง (Zumitzavan, V, 2011)

จากสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทย ธุรกิจการชำระเงินผ่านระบบออนไลน์ พบว่าจำนวนบัญชีลูกค้าที่ใช้บริการ มีปริมาณรายการที่ทำธุรกรรมจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สถิติการทำธุรกรรมผ่านทาง e-Banking ของธนาคารแห่งประเทศไทย ข้อมูล ณ เดือนมิถุนายน 2561 คือ มีบัญชีผู้ใช้บริการมากถึงเกือบ 8.7 ล้านบัญชี มีการทำรายการมากถึง 14.9 ล้านครั้ง มูลค่าการทำรายการสูงถึง 1.6 ล้านล้านบาท และมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นทุกปี นอกจากนี้ธนาคารยังเพิ่มช่องทางให้บริการผ่านมือถือ Mobile Banking ซึ่งพัฒนาขึ้นสอดคล้องกับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Devices) ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ทุกที่ทุกเวลา โดยกระแสนิยมของการประกอบธุรกรรมออนไลน์ที่เรียกว่า “ธนาคารบนมือถือ” จึงได้รับความนิยมเป็นอย่างยิ่ง โดยมีสถิติการทำธุรกรรมผ่าน Mobile Banking มีบัญชีผู้ใช้บริการเกือบ 3.18 ล้านบัญชี ทำรายการ 8.64 ล้านครั้ง มูลค่าการทำรายการ 1.07 แสนล้านบาท เมื่อดูสถิติย้อนหลังก็พบว่าแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี สามารถตรวจสอบได้จากการเติบโตของพร้อมเพย์ ตั้งแต่เปิดให้บริการในเดือนมกราคม 2560 ยอดลง ทะเบียนผูกบัญชีพร้อมเพย์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ณ 31 มีนาคม 2561 ยอดลงทะเบียนบริการพร้อมเพย์ ของประชาชนมีทั้งสิ้น 40.4 ล้านหมายเลข แบ่งเป็นการ ลงทะเบียนด้วยหมายเลขประจำตัวประชาชน 27.1 ล้าน หมายเลข และหมายเลขโทรศัพท์มือถือ 13.3 ล้านหมายเลข กล่าวคือ คนไทย 1 ใน 3 ลงทะเบียนพร้อมเพย์แล้ว ข้อมูลเกี่ยวกับระบบการใช้งานพร้อมเพย์ แม้ว่าจำนวนผู้ลงทะเบียนด้วยหมายเลขประจำตัวประชาชนจะมีมากกว่า แต่ธุรกรรมการโอนเงินส่วนใหญ่เป็นการโอน ไปยังหมายเลขโทรศัพท์ เนื่องจากผู้สมัครลงทะเบียนด้วยหมายเลขประจำตัวประชาชนส่วนใหญ่จะสมัครเพื่อรับสวัสดิการ เงินโอนจากภาครัฐและรับเงินคืนภาษี ซึ่งมีการรับโอนเงินไม่บ่อยนัก ส่วนผู้ที่ลงทะเบียนด้วยหมายเลขโทรศัพท์มือถือ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่คุ้นเคยกับ Mobile Banking และ Internet Banking อยู่แล้วทั้งนี้ ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา พร้อมเพย์มีปริมาณธุรกรรมสะสมทั้งสิ้น 136 ล้านรายการ คิดเป็นมูลค่า 4.9 แสนล้านบาท ปริมาณธุรกรรมมีอัตราเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 28.8 ต่อเดือน ซึ่งถือว่าเป็นอัตราเติบโตที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับบริการโอนเงินรายย่อยในลักษณะเดียวกันของประเทศอื่น ๆ จากข้อมูลในปี 2560 ภาครัฐ สถาบันทางการเงินระดับประเทศได้ผลักดันให้เกิดพัฒนาการที่สำคัญของโครงสร้างพื้นฐานบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ระบบพร้อมเพย์ (Prompt-Pay) และการขยายการติดตั้งเครื่อง EDC (Electronic Data Capture) ซึ่งการผลักดันดังกล่าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการของ ธนาคารพาณิชย์ และพฤติกรรมการชำระเงินของประชาชน โดยธนาคารพาณิชย์มีการกระจายเครื่อง EDC ตามร้านค้า ต่าง ๆ อย่างทั่วถึง และประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ลูกค้าหันไป ใช้บริการ e-Payment ผ่านช่องทาง Mobile Banking และ Internet

Banking มากขึ้น ซึ่งประชาชนก็มีการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เห็นได้จากการโอนเงินผ่าน Mobile Banking ที่มีอัตราเติบโตสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงความนิยมในการใช้บัตรเดบิตชำระสินค้าและบริการ ณ จุดขาย และทางออนไลน์ที่เติบโตเด่นชัด ขณะที่การถอนเงินสดที่สาขาธนาคารมีแนวโน้มลดลง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2561)

การดำเนินธุรกิจทางการเงินผ่านโทรศัพท์มือถือ Mobile Banking เป็นการให้บริการที่ไม่จำเป็นต้องมีพนักงานของธนาคารเข้ามาเกี่ยวข้อง ผู้ใช้บริการสามารถทำธุรกรรมทางการเงินด้วยตนเอง และไม่มีเงื่อนไขทั้งในเรื่องของเวลาและสถานที่ เป็นธุรกรรมทางการเงินที่เอื้อประโยชน์ทั้งต่อตัวผู้ให้บริการหรือผู้บริโภคและต่อผู้ให้บริการ เพราะสิ่งที่ผู้บริโภคจะได้รับจากการบริการคือ สามารถใช้บริการได้ทันทีแบบ Real-time ซึ่งช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายของทางเดินทาง ตลอดจนช่วยประหยัดต้นทุนค่าใช้จ่ายในด้าน ค่าธรรมเนียม และยกระดับความปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภคเนื่องจากไม่จำเป็นต้องประกอบธุรกรรมทางการเงิน ณ สถานที่ตั้งของสถาบันการเงิน (ฉลองศักดิ์ สุขใจธรรม, 2556)

การสร้างความมั่นใจในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินธุรกรรมทางการเงินของผู้ประกอบการ ต้องเริ่มต้นที่ผู้ประกอบการมีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน การมีเหตุผล และการมีส่วนร่วม พร้อมทั้งขยายแนวคิดไปสู่การพัฒนาการดำเนินกิจการ โดยสื่อสารให้ผู้ประกอบการทุกระดับเข้าใจว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะช่วยให้อุรกิจอยู่รอดท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์และเติบโตได้อย่างยั่งยืน โดยเป็นผลมาจากการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการและผู้ให้บริการโดยสิ่งสำคัญที่จะนำพาธุรกิจ ไปสู่ทิศทางที่ต้องการ คือ การใช้เหตุผลเพื่อให้ผู้ประกอบการตัดสินใจในการใช้ระบบธุรกรรมทางการเงินออนไลน์แบบใหม่ โดยการปรับเปลี่ยนและพัฒนารูปแบบการดำเนินการของกิจการในอนาคตได้อย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและเต็มใจเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากิจการ ด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการพัฒนาแนวทางปฏิบัติในการดำเนินธุรกรรมทางการเงินอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาผู้ประกอบการในจังหวัดขอนแก่น เนื่องจากจังหวัดขอนแก่นมีศักยภาพที่ดีสำหรับการพัฒนาเป็นศูนย์กลาง ASEAN Economic Community: AEC ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย เนื่องจากเป็นจังหวัดที่เป็นเมืองเศรษฐกิจที่มีขนาดใหญ่และตั้งอยู่ศูนย์กลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้จะช่วยทำให้ได้รับ ข้อมูลความคิดเห็นพื้นฐานจากผู้ประกอบการที่มีต่อการใช้ระบบธุรกรรมทางการเงินออนไลน์แล้ว ยังถือเป็นอีกหนึ่งแนวทางใน การนำเสนอข้อควรปรับปรุง หรือพัฒนาต่อไปในอนาคต ในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับระบบธุรกรรมทางการเงินเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจ มีวิธีการปฏิบัติตามหลักการที่

ถูกต้องซึ่งนำไปสู่ความยั่งยืนอย่างถาวรและเพื่อเป็นการเผยแพร่การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจให้ประสบความสำเร็จต่อไป ดังนั้นข้อค้นพบของงานวิจัยนี้อาจนำไปสู่การคิดค้นบริการใหม่ ๆ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อนำมาใช้ร่วมกับการบริการธุรกรรมทางการเงินของธนาคารในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติการพัฒนาแนวทางปฏิบัติในการดำเนินธุรกรรมทางการเงินอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อการประกอบธุรกรรมทางการเงินผ่านระบบธุรกรรมการเงินออนไลน์
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาแนวทางปฏิบัติในการดำเนินธุรกรรมทางการเงินอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อเทคโนโลยีผ่านระบบธุรกรรมการเงินออนไลน์
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาแนวทางปฏิบัติในการดำเนินธุรกรรมทางการเงินอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อการส่งเสริมระบบธุรกรรมการเงินออนไลน์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางปฏิบัติในการดำเนินธุรกรรมทางการเงินอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาผู้ประกอบการในจังหวัดขอนแก่น ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เนื่องจากในการเก็บข้อมูลนั้นต้องอาศัยข้อมูลจากประสบการณ์ของผู้ประกอบการที่ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และน่าเชื่อถือมากที่สุดโดยสามารถนำมา วิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน

1. การเลือกพื้นที่วิจัย คือ ผู้ประกอบการที่มีร้านค้าอยู่ในพื้นที่ อำเภอเมือง ตำบลในเมือง จังหวัดขอนแก่น เนื่องจากร้านค้าที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่เมืองขอนแก่น มีการใช้ระบบธุรกรรมทางการเงินที่หลากหลาย จึงส่งผลให้การเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและมีความหลากหลายทางด้านข้อมูล

2. ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) เนื่องจากเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยจึงกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญจากลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการดำเนิน ธุรกิจโดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลหลักที่สำคัญออกเป็น 3 กลุ่มประกอบด้วยดังนี้ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็ก จำนวน 10 คน ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลาง จำนวน 10 คน และผู้ประกอบการธุรกิจขนาดใหญ่ จำนวน 5 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับระบบธุรกรรมทางการเงิน วิธีการในการดำเนินการที่จะนำไปสู่เป้าหมายโดยการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลัก

ในการปฏิบัติจะเป็นเนื้อหาที่สำคัญที่ผู้วิจัยจะได้ทราบถึงกระบวนการต่างๆที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนในธุรกิจ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดสร้างเครื่องมือวิจัยการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในจังหวัดขอนแก่นในการดำเนินธุรกรรมทางการเงินอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะใช้เครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยผู้ให้สัมภาษณ์จะมีโอกาสตอบคำถามอย่างไม่มีข้อจำกัด ซึ่งจะมีความสมบูรณ์ของข้อมูลในระดับสูง โดยมีการซักถามเชิงบูรณาการคือมีความกลมกลืนในการไปสัมภาษณ์กับผู้ประกอบการในจังหวัดขอนแก่นในการดำเนินธุรกรรมทางการเงินอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่ครบถ้วนและตรงกับประเด็นที่ต้องการศึกษา

3.2. การบันทึกข้อมูล (Recording) ก่อนการสัมภาษณ์ทุกครั้งจะมีการแจ้งแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ถึงจุดมุ่งหมายการนำข้อมูลไปใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น และข้อมูลจะถูกรักษาอย่างเป็นความลับ และจะมีการขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์เพื่อบันทึกเสียงในการสัมภาษณ์สำหรับนำมาทบทวนข้อมูลในภายหลังและป้องกันความผิดพลาดจากการจดบันทึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำข้อมูลเหล่านั้นมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบจากนั้นนำข้อมูลมาตีความหมาย กล่าวคือในแต่ละวันหลังจากเก็บข้อมูลเสร็จแล้ว ผู้วิจัยจะกลับมาบันทึกข้อมูลอย่างละเอียด โดยการถอดเทปบันทึกเสียงและเนื้อหาที่ได้ทำการจดบันทึกไว้ และนำผลการวิจัยที่ได้มา เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางปฏิบัติในการดำเนินธุรกรรมทางการเงินอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาผู้ประกอบการในจังหวัดขอนแก่น สรุปที่ได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์ระบุว่า ผู้ประกอบการการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีส่วนร่วมมาประยุกต์ใช้ในการประกอบธุรกรรมทางการเงินโดยช่องทางออนไลน์ช่วยสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภค เนื่องจากแนวคิดนี้เป็นการมีส่วนร่วมของผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการในการใช้ระบบธุรกรรมออนไลน์ถือเป็นการปรับตัวให้เข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผู้ประกอบการกล่าวว่า ธนาคารที่ให้บริการประกอบธุรกรรมการเงินออนไลน์ควรพัฒนาระบบให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ ถูกต้อง เป็นข้อมูลที่เข้าใจง่าย และทันต่อเวลา ในการรับชำระเงินของผู้ประกอบการ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง และมีบริการ

เสริมอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่อง เช่น สรุยอดบัญชีคงเหลือ แสดงรายการเดินบัญชีปัจจุบัน/ประวัติการทำรายการย้อนหลัง ใบแจ้งยอดชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีการให้ข้อมูลกับผู้ประกอบการร้านค้าถึงวิธีการใช้งานตั้งแต่การลงทะเบียนสมัครเข้าใช้บริการจนถึงการทำธุรกรรมทางการเงินต่าง ๆ โดยผู้ประกอบการมีความพร้อมที่จะพัฒนาบริการอย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าเพราะเมื่อลูกค้าเกิดความพึงพอใจต่อรูปแบบของการประกอบธุรกรรมทางการเงินของกิจการแล้ว โอกาสที่จะกลับมาซื้อสินค้าก็ย่อมมี

และผลการวิจัยยังพบว่า ผู้ประกอบการได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการมีเหตุผลมาประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจพัฒนาบริการให้มีประสิทธิภาพและการบริการที่สร้างความพึงพอใจสูงสุด พบว่าระบบธนาคารที่รับบริการชำระธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาระบบให้มีเสถียรภาพ ซึ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ใช้บริการ เช่นการใช้การประมวลผลข้อมูลที่เป็น Big Data จะมีทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็น Business Intelligence: BI เพื่อที่จะดึงข้อมูลมานำเสนอ หรือการทำ Predictive Analytics โดยใช้หลักการของ Data Science โดยประมวลผลคือต้องการความเร็วในการประมวลผลและควรพัฒนาในด้านรูปแบบการให้บริการรูปแบบใหม่ ๆ ให้หลากหลายยิ่งขึ้น ผู้ประกอบการกล่าวว่าการมีเหตุผลในการตัดสินใจยอมรับเทคโนโลยีมาประกอบธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นมากในการช่วยเพิ่มช่องทางในการดำเนินกิจการอย่างมีเหตุมีผลประกอบในการตัดสินใจเพื่อให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุดและเป็นไปตามที่กิจการได้วางเป้าหมายเอาไว้

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ผู้ประกอบการได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการสร้างภูมิคุ้มกันในการดำเนินธุรกิจมาประยุกต์โดยการปรับเปลี่ยนและพัฒนาตามกระแสเทคโนโลยีช่วยสร้างประโยชน์ให้แก่ผู้ใช้งานยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ซึ่งตรงกับความต้องการปรับตัวของผู้ประกอบการคือสถาบันการเงินต้องนำเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในการให้บริการ เพื่อให้การบริการมีประสิทธิภาพและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า เช่น การนำระบบธุรกรรมทางการเงินทางออนไลน์มาเป็นสื่อกลางในชำระค่าบริการโดยใส่ข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการชำระค่าบริการซื้อสินค้า และนำมาใช้ควบคู่กับแอปพลิเคชันในมือถือที่เชื่อมต่อกับบัญชีธนาคารของผู้ใช้บริการ ซึ่งเป็นการชำระในรูปแบบใหม่ที่ได้รับค่านิยมอย่างมาก และการใช้รหัสพร้อมเพย์ถือเป็นบริการทางเลือกใหม่ให้ประชาชน ธุรกิจ และหน่วยงานต่าง ๆ ใช้ในการโอนเงินและรับเงิน เป็นบริการเพิ่มช่องทางจากการโอนเงินแบบเดิมที่ให้ประชาชนเลือกใช้ได้และทำให้ผู้ใช้มีความสะดวกมากขึ้น เพราะระบบพร้อมเพย์จะใช้เลขประจำตัวประชาชน หรือ หมายเลขโทรศัพท์มือถือของผู้รับเงินแทนได้ ทำให้สะดวกและง่ายต่อการจดจำ และระบบการตัดบัญชีเงินฝากผ่านบริการ Internet Banking ของธนาคาร ซึ่งมี

การเชื่อมโยงไว้กับเว็บไซต์ของร้านค้า โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการสร้าง ภูมิคุ้มกันมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจ เป็นการปรับตัวต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ของผู้ประกอบการตามความจำเป็นและการพัฒนาต่อกิจการ เพื่อให้ผู้ประกอบการได้รับผลประโยชน์ในการดำเนินกิจการโดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้

อภิปรายผล

1. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการในด้านของการมีส่วนร่วมของผู้ใช้งาน ผู้ประกอบการได้นำมาเป็นแนวทางในการมีส่วนร่วมของผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการในการใช้ระบบธุรกรรมออนไลน์ถือเป็นการปรับตัวให้เข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การมีส่วนร่วมของผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการเกิดจากความสมัครใจและความกระตือรือร้น ที่จะใช้บริการระบบธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ โดยผู้ประกอบการต้องกำหนดนโยบายให้ชัดเจนก่อนว่ามี เป้าหมายและวัตถุประสงค์อะไรที่สอดคล้องกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริการธุรกรรมการเงิน จากการมีส่วนร่วมสอดคล้องกับ (ยุบลวรรณ ต้นเขียวรัตน์, 2551) ได้ให้ ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม หมายถึงการเกี่ยวของทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวของดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้การกระทำบรรลุจุดมุ่งหมาย ทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมรับผิดชอบกลุ่มดังกล่าว นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ ความศรัทธาที่มีต่อความเชื่อถือต่อบุคคลความเกรงใจที่มีต่อตัว ทำให้การมีส่วนร่วมเป็นไปด้วยความเต็มใจ

2. กิจการได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ในด้านของการมีเหตุมีผลในการดำเนินธุรกิจ โดยนำมาประยุกต์ใช้ในการตัดสินใจพัฒนากิจการให้มีประสิทธิภาพและการบริการที่สร้างความพึงพอใจสูงสุดให้แก่ผู้ใช้บริการในด้านปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการประกอบธุรกรรมการเงิน ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยทางด้านทัศนคติของผู้ใช้งานเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการทำให้เกิดการยอมรับใช้งาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทัศนคติของผู้ใช้งานถือเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจของผู้ใช้งานว่าจะยอมรับการใช้งาน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพของรูปแบบการให้บริการธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ ไม่ว่าจะ เป็น ด้านคุณภาพของข้อมูล คุณภาพระบบ คุณภาพการให้บริการ และการรับรู้ความเสี่ยง จะนำมาซึ่งประสบการณ์เชิงบวกและในการใช้งานเทคโนโลยีทางการเงิน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยที่พูดถึงเป็นแก่นหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านของการมีเหตุมีผล (สุขสรรค์ กันตะบุตร, 2550) คือการตัดสินใจดำเนินการอย่างมีเหตุผลตามหลักวิชาการ หลักกฎหมาย หลักศีลธรรม ดังนั้น การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการดำเนินกิจการของผู้ประกอบการ ทางด้านของการมีเหตุผลจะเห็นได้ว่าสามารถนำมาประยุกต์

ใช้ในการตัดสินใจพัฒนากิจการให้มีประสิทธิภาพและการบริการเพื่อให้กิจการได้นำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางจนทำให้ผ่านพ้นวิกฤติไปได้

3. นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการสร้างภูมิคุ้มกันในการดำเนินธุรกิจมาประยุกต์โดยการปรับเปลี่ยนและพัฒนาตามกระแสเทคโนโลยี โดยผู้ประกอบการมุ่งเน้นการเป็นการปรับตัวต่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ของผู้ประกอบการตามความจำเป็นและการพัฒนาต่อกิจการเพื่อให้ตอบสนองกับความต้องการของผู้ใช้บริการในระดับมาก เพื่อสร้างความพึงพอใจและคาดหวังในการกลับมาซื้อสินค้าซ้ำอีกโดยได้มีการพัฒนากิจการอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นการรองรับและเตรียมความพร้อมสำหรับกิจการในอนาคต การนำหลักการสร้างภูมิคุ้มกันมาเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินธุรกิจสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ ประสาร บุญเสริม ที่มุ่งหมายการพัฒนาตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือความต้องการให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่เจริญก้าวหน้าและยั่งยืน ดังนั้น ระดับการ พัฒนาตามแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียงจึงมี 2 แบบ คือ มีทั้งเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐานและแบบก้าวหน้า เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน คือ ความ พอมีพอกิน สามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่โลภมาก และไม่เบียดเบียนผู้อื่น ส่วนเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า คือ การแลกเปลี่ยนร่วมมือ และ ช่วยเหลือกันเพื่อให้ส่วนรวมได้รับประโยชน์และ นำไปสู่การพัฒนาชุมชนและสังคมให้เจริญ อย่างยั่งยืน (ประสาร บุญเสริม, 2550)

สรุป

การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินธุรกิจกิจการสามารถนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินธุรกิจโดยการนำหลักการ มีเหตุมีผล มีส่วนร่วม มีภูมิคุ้มกัน มาเป็นหลักในการปฏิบัติเพื่อสร้างจุดแข็งในการดำเนินธุรกิจ คือ

1. ผู้ให้บริการการประกอบธุรกิจทางการเงิน หรือธนาคารควรจะมุ่งเน้นการประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการรักษาสมดุลในการนำเสนอธุรกรรมทางการเงินโดยเฉพาะธุรกรรมทางการเงินออนไลน์เพื่อช่วยให้สามารถเกิดประโยชน์แก่สถาบันทุกระดับตั้งแต่ระดับจุลภาคจนถึงระดับมหภาคโดยเฉพาะการนำเสนอการให้บริการธุรกรรมการเงินโดยอาศัยหลักสายกลางและเกิดการพัฒนาดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ธนาคารควรจะมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์ในเรื่องของประโยชน์ในการประกอบธุรกรรมทางการเงิน เพื่อเพิ่มจำนวนผู้ใช้งานให้มากยิ่งขึ้น และเมื่อมีผู้ใช้งานมากยิ่งขึ้น จะได้มองเห็นประโยชน์ต่าง ๆ ของการประกอบธุรกรรมทางการเงินรูปแบบนี้ และธนาคารควรเพิ่มสิทธิประโยชน์ให้แก่ผู้ใช้งานซึ่งประกอบธุรกรรมทางการเงิน เช่น การให้ส่วนลดจากร้านค้าที่ร่วมรายการ เป็นต้น

2. ผลการวิจัยยัง พบว่า ธนาคารควรปรับปรุงการให้บริการรับชำระค่าบริการออนไลน์ของผู้ประกอบการ ให้มีขั้นตอนการใช้งานที่ซับซ้อนลดลง โดยมุ่งเน้นให้การใช้งานครื่องง่าย

ในการใช้งาน มีข้อมูลที่หลากหลาย ง่ายต่อการเข้าถึง รวดเร็วมากขึ้น เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถใช้งานได้ตามความต้องการอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มากขึ้น ดังนั้นการพัฒนาการให้บริการในการประกอบธุรกรรมทางการเงินออนไลน์ผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์สามารถช่วยให้ผู้บริโภคได้รับความสะดวกรวดเร็วในการใช้บริการจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควรมีการศึกษาเพิ่มเติม เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับอื่น หรืออาจเป็นระดับธุรกิจในพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศไทยอาจนำมาซึ่งผลค้นพบที่แตกต่างจากงานวิจัยนี้ ดังนั้นอาจเกิดประโยชน์ด้านข้อค้นพบ ถ้ามีการศึกษาในพื้นที่อื่นนอกเหนือจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ เพื่อให้เข้าใจความแตกต่างของพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีรูปแบบการดำรงชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ที่แตกต่างกันออกไปแต่ละพื้นที่ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

การบูรณาการความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับเทคนิคในการบริหารจัดการกิจการของผู้ประกอบการ งานวิจัยในอนาคตควรเพิ่ม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษา เช่น พฤติกรรมการสื่อสารของกลุ่มตัวอย่างระดับความพึงพอใจต่อการใช้บริการ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลาย งานวิจัยในอนาคตอาจรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้สัมภาษณ์หรือกลุ่มตัวอย่างที่มาจากองค์กรที่แตกต่างไปจากงานวิจัยนี้ เช่น ผู้ประกอบการ อุตสาหกรรมผู้ผลิต หรือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมบริการ และนำผลที่ค้นพบมาเปรียบเทียบกับผลวิจัยของงานวิจัยนี้

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ควรจัดให้มีโครงการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ประกอบการทั้งทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนากิจการ โดยมีการเชิญวิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนผู้ประสบความสำเร็จในการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงมาบรรยายให้แก่ผู้ประกอบการได้นำไปใช้ในการดำเนินกิจการจนประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- ฉลองศักดิ์ สุขใจธรรม. (2556). *FEATURE:LIFESTYLE BANKING*. เรียกใช้เมื่อ 20 ธันวาคม 2561 จาก <http://marketeer.co.th/2014/09/feature-lifestyle-banking/>.
- ฐิติรัตน์ มีมาก และคณะ. (2552). *การจัดการธุรกิจขนาดย่อม*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2561). *รายงานระบบการชำระเงินประจำปี*. เรียกใช้เมื่อ 1 ธันวาคม 2561 จาก <https://www.bot.or.th/Thai/PaymentSystems/Publication>

- ประสาร บุญเสริม. (2550). เศรษฐกิจพอเพียงกับพลังการพัฒนา. *จุลสารเศรษฐศาสตร์*, 5(4), 12-22.
- ยุบลวรรณ ต้นเถียรรัตน์. (2551). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแนวคิดและการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนา. *วารสารนักบริหาร*, 28(3), 62-66.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). *การพัฒนาเศรษฐกิจ*. เรียกใช้เมื่อ 5 ธันวาคม 2561 จาก https://www.nesdb.go.th/ewt_w3c/ewt_news.php?nid=5747&filename=index
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์. (2559). *มุมมองคิดเศรษฐกิจกระแสใหม่*. เรียกใช้เมื่อ 1 ธันวาคม 2561 จาก <https://hr.tcdc.or.th/th/Articles/Detail/มุมมองคิดเศรษฐกิจกระแสใหม่>
- สุขสรรค์ กันตะบุตร. (2550). *การศึกษาการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ*. กรุงเทพมหานคร: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- House, R. J., Hanges, P. J., et al. (2004). *Culture, leadership, and organizations: The GLOBE study of 62 societies*. United States: Sage publications.
- Schaffa W. (2018). *Alternative development concepts and their political embedding: The case of sufficiency economy in Thailand*. United Kingdom: Routledge publishing.
- Zumitzavan, V. (2011). *The impact of managers' learning styles and leadership styles and the effectiveness of their organisations: a case study from small retail tyre companies in Thailand*. University of Birmingham.